

յանձնուած այն բռնեկրը Խաթի բարե-
խնամ Երզրոյն հրաման բռա՝ որ սյուսհեան
Խախտիւի ալ էրնուր հաստատ բռնուի, և ա-
մենիկն մէկը նոյն կանոնին դէմ չը շարժի:

— Դժհրան նստող Անգղիոյ գետնային իւր տէրութիւնն հրաման խնդրէրէր որ Անգլիոյ դառնայ, և քիչ մը աստիճան կենարդնեմէ: Կարծեալ Դժհրան երթայ. և իւր տէրութիւնն ալ հրաման տալուն համար այն տեղին ձանդայ երթալով՝ անցեալ շաբաթօրը Պոլսի հասաւ:

ԱՐՏԵՐԻՆ 1.010.10

ԳԱՂԱՒԱ. Հասարակագիտութիւնը նոր հաստատում տալուն ինչ մը տուրքերը վերջան, բայց հիմա եկամտաւ ծախքին չը լաւ ելուն համար ելեմիցի պաշտօնական պատշաճ տեսաւ. որ նոյն տուրքերը վերադառն հաստատուն, բայց ժողովոյն հաճութիւնը կամ ահաճութիւնը տակաւին յայտնի չէ:

— Թօլմի նաւահանգստէն երեք հասարակագիտական շրջանաւ խորհուրդաւ Չիլիքի մէջ քիչ մը նաւահանգիստը, որպէս զի Հոսիսի դառնող Գաղղիոյ զօրաց մէկ քիչը առնելու հաղորդ բերի:

— Նաւանի Լաբորէն Պոնաբարդին առանձինը Սէր Պիտէնէ անուն համբաւաւոր Գաղղիացի մը Գաղղիոյն Ամերիկա դուրս ելանք ալ Նիկիթիէն դուրս 40-50 տարի հին կեցեր է: Այս մարդը իբրեւ Անգղիացի՝ Լեզգիոյ տէրութեան գործողը մէջ երկար տարի ծառայելով՝ մեծ աստիճաններ առաջ եր ու այս օրերս մեռեր է՝ 80 տարեկան ըլլալով: Այս բազմալի դիտողական և վարպետ մարդոց ամեն ալ միաբերան կը պատմեն թէ այս մարդը քաջ երկրպագի է անանկ որ մինչև հիմա Եւրոպա ասանկ երկրպագի մը տեսած չէ, ասիէ 2000 տարի յետոյ աշխարհ կեդր հաշտութեամբ Երբեմն անուն երկրաշափէն ալ աւելի վարպետ է ելեր: Լեզգիոյ տէրութեան նաւերուն մէջ եղած միակաւանները շոգիով շարժելու հնարը այս է զըտեր: Կամապէս շոգիով շարժելու շատ կերպ սղոյններ հնարեր է: Լեռնայի մէջ ծովոյն յառաջը շինուած դարմանալի կամուրջն ինչ նա թիւնը՝ մէկն ալ չը կրնալով լըմընդունել, այս վարպետը լըմընդունել է, Կամապէս՝ ամուր շղթայներով կապուած ու կախուած կամուրջն ալ՝ որ քիչնիկ շինուած է, ոչ ոք հնարեր է: Այլ երկրպագի՝ 40-50 տարեկան ի վեր Նիկիթիէն դուրս մէջ ինչ բան հնարութիւն ու շինութիւն է նէ, սակեմ մէջ ալ մաս ունի: քանզի կեդրանուէր տալուն ամեն տարի աշխատելով՝ նորոնոր բաներ կը հնարէր, և գործարաններուն ու շոգեմուտներուն հիմակուան վիճակին հասնելն ալ անոր աշխատութեամբը կը տեսնուէ:

— Պրագան Պապին ծառայելու համար խել մը Չուիցիլիոյ զօրք որոշուած էին անցեալները, Կամապէս հիմա ալ՝ Պոնիոյ տէրութիւնը իրեն մը Սպանիոյ զօրք կողմաց, որ անոր պիտի խրկէ: Բայց ասանց ամառներ ու ծախքը տէրութիւնը պիտի չըտայ, ոչ Պապը պիտի վճարէ:

— Փարսի խառնութեանը պատճառ եղող անձինք՝ որոնք քանի մը հարիւր հազի կային, և բանադրուելու համար նաւերը խրկուած էին, ազատուեցան, և Կոնստանտնուպոլիս գործակալ մը խրկուեցաւ որ նաւերէն հանելու վարդ բերէ: Այս երեք սոյն մարդիկը սոյն

տեղը կը բերէր, ձանադարհին անանկ ստեղծելով հանգիստ որ խառնութեան սկզբնաւորութեան տալուն հասարակութեան երկրէն տալու համար կը հանուէր: Գործակալը զանեք ստատելով ըսաւ, որ անգամ մ'ալ ինչէ ձայն հանող ըլլայ, տակաւին չգրաստացած համարելով ըսնոր պիտի դարձունէմ: ասոր վրայ ամեն ալ ձայններին կարծեցին՝ բայց ինչէն որ յանգուգն մարդ մը ըլլալով՝ ամենին միտի չըաւ, վասն որոյ Կոնստանտնուպոլիս պայմանաւ դարձեալ բանոր խրկուեցաւ:

— Նիկիթիէն ծովը Երած Սանտիֆիճ կղզին ինչին Համայ կղզին նստող Գաղղիոյ հիւպատոսին ու տեղացի կառավարութեան մէջ տեղը գտնութիւն մը ծախքուաւ: Հիւպատոսը այն կողմերը դարձող Գաղղիոյ պատերազմական նաւերէն Գրոյ Կիլիկիոյ մը ու շոգեմուտ մը բերել տալն է տեսնուէ կառավարութեանը երեք օր պայմանաւոր տարով՝ իրաւունք պահանջել և առաջարկել ալ որ ոչ ոք հետեւ Գաղղիացի վաճառականներէն անուրիք մարդ պահեցնեն: Առաջարկութիւնը այս երկու բան ալ չընդունել, բայց կղզին իշխանը հին չը գտնուելուն՝ բանը կտն մնաց: քանի մը օրէն ետեւ իշխանը կղզին դարձաւ և երկրութիւնը խնամալով մեծեց նոյն երկրութիւնը: Այս օրոյ հիւպատոսը հին գտնուող Գաղղիացի պատերազմական նաւերէն քիչ մը զօրք դուրս հանել, որոնք ծովագնորք եղած բերդին վրայ քալելին, իսկ բերդապահ զօրքը ամենին հրացան մը չը պարպելով անոնց դէմ, անոնք ալ ուղծուելով պէս բերդը մտան, կառավարութեան գործակալը վար տալն ու անոր տնկելին Գաղղիոյ գրաւորք: և երեք օր հին կենարդնեմէն նայելու ցան որ ինչեց դէմ պատերազմող չը կայ, սկսելին ասորին անգին համարման պարտիլ, այնուհետեւ ինչեց նաւերը դարձան, և հիւպատոսը ու գտնուող Գաղղիացիներուն ամենին ալ նոյն նաւերը մտնալով ձանդայ ելան դէպ ի Գաղղիա դարու:

Հին գտնուող Անգղիացի ու Ամերիկացի հիւպատոսները՝ յիշեալ հիւպատոսին այս ընթացքին ամենին չը հաւանելով՝ գրեթէ զրոյն, և անցեղին կառավարութեանը բռնած ձանդուն իրաւունք ու հաւանութիւն տալն աւելի:

ԱՆԳՂԱՎԱ. (Քաղկեդոնը կրուն որ սոյն տէրութիւնը 1850 ին իւր ցամաքային գօրոյ թիւը պիտի պահպանեն:

— Անգղիացի երկրաշափ մը շոգեմուտ կառ մը հնարեց այս օրերս, որ թէպէտ երկրութեաններուն վրային անցուղարձ ընդ կառքերուն չափ տարւոյ չը քալէր, բայց անոնց պէտ ալ խրկուէ շինուած ձանդաներու հարկաւորութիւն մը չընէր, որովհետեւ գետին վրայ ալ կընայ քալել, և հաւարակ կառքերուն ընթացքէն ալ աւելի արագութիւն տնէ, նա մանաւանդ երկիր մշակելու շատ արդէ կուգայ: վասն որոյ տէրութիւնը այս վարպետին նշան մը շարժեց, որ նոր բան հնարող վարպետներուն տրուած նշաններուն ամենին ալ վստաստ ոլն է:

— Լաբուրայի վարպետ բժիշկներուն մէկ քանին վիրաբուժի կարգուող անոնք ամառնալու

մարդոց համար բուժ մը հնարեց էին, որով անոնց ալ ընթալով ամառնալու՝ վիրաբուժը կրաւ նաւ իւր գործը համարման տեսնալ՝ առանց անոնք ալ բան մը խնամալու: Այս գիւտին վարձը ընելն է տեսնուէ: Եւ քաղաքի տէրութիւն ներք հրաման րբեր էին որ թէ իրենց հիւպատոսներուն մէջ և թէ օրիշ անցուողը գործածուին: Բայց մօտեւս վարձով ստուգուեցաւ, որ նոյն պէտը օգուտէն աւելի ուրիշ կեդրով մը կեսաւ կուտայ եղեր զանկաւ գործածող ամառնալուին: Աստի Բրուսիոյ ու Գաղղիոյ կառավարութիւնները հրաման հանելին թէ նոյն գեղը իրենց հիւանդանոցներուն մէջ չը գործածուին: Լըսուէ նաեւ որ Անգղիոյ տէրութիւնն ալ պիտի արդիւն անոր գործածութիւնը իւր հիւանդանոցներուն մէջ:

ԱՆՍՏՐԻԱ. Օգրապետներէն ոմանք՝ երբեմն խառնայոյ անձանց պատրաստած ժողովներուն հաղորդ կը ըլլային: վասն որոյ հիմա մեծ ազարակաւոր պատուէր հրատարակեց որ զօրպետները նոյն ժողովներէն հեռանան, և ոչ ոք հետեւ անոնց հաղորդ չըլլալու վրայօք ալ երդում ընեն:

— Սահարէ մի 18 երրորդ օրը՝ Աւստրիոյ վեհապառ կայսեր կայսերական ամբողջ ժառանգելուն տարեդարձն էր, որ ամբողջ տարի մը եղաւ: Այսին վեհապառութիւնը հրաւան բրաւ որ արածուութեան նշաններ շինուին ու պաշտօնականներուն նաեւ գործակալներէն քանի մը երեւելի անձանց տրուին: Այս նշաններուն վրայ գեղմանական լեզուաւ բաւ մը պիտի փորագրուէ, որ կատարուող միաբանութիւն կը նշանակէ:

Մասն տարի մը ամբողջ բանալ դրուելու գաւազարտուող թիւն յոնցաւորացող ազատութիւն շնորհեց, որոնք արդէն բանալ ըլլալով վրայ ամբողջ լըմընդունելին:

— Վաստիոյ Սրբիտանը՝ Մաճառ խոթանէն զատուեցաւ, և կրտսեր որ խրկուած թանի հաղորդ պիտի ըլլայ: Սրբիտը՝ Մաճառներէն զատուեցաւ համար գահ եղան, բայց խրկուածներուն հաղորդ ըլլալ չէին ուղեր: ասոր վրայ՝ ալեքսանդր մը խրկուցին վեհապառ կայսերը, խնդրելով որ իրենց երկիրը գտն կառավարուի: աստի կայսրն ալ ընդունելով անոնց խնդիրը կատարեց, և Սրբիտանին մեծ Օլիմպիոյ տէրութեան պատուաւ նուէր իւր վրայ տանելով՝ հրաման ըրաւ որ իւր կողմէն Օլիմպոս մը խրկուէ հին Հիմա Սրբիտանը թէպէտ զատ պիտի կառավարուէ, բայց խրկուած թանի ու Մաճառի թանի նման սրտանութիւն չընէ:

ԲՐՈՒՍԻԱ. Վեհապառ թագաւորին թագուհին Պելլինէն Պելլինէն քաղաքը գալեր է ոչ ոք օրերս, և Վաստիոյ վեհապառ կայսրն ալ Վենիսէն հին պիտի խրկուէ ու պիտի տեսնուի անոր հետ: Բայց տակաւին արդէ մը յայտնի չէ որ կայսեր հին խրկուող պատկի վրայօք եղած խոսքին համար է մի: և կամ Գեղմանիայի վեհապետը գործի մը համար է մի: Դրադիրները կրուն որ առաջինը աւելի հաւանական կ'ընէ:

— Բրուսիայ ու Աւստրիայ տէրութիւնները այս օրերս մէջքին տալէս դաշինք մը կապեր են, «Բրուսիայէն» Աւստրիայ և Աւստրիայէն՝ Բրուսիայ անցնողները, եթէ իրենց գնացած երկրին տէրութեանը հպատակ եղած չեն, իրենց տէրութիւնէն ուղղաձիգն ալ կ'առնուին, նաեւ առուտուրի և կամ ուրիշ օրտաճառով մը Աւստրիայ երկիրը բնակող Բրուսիացիին. նմանապէս Բրուսիայ կ'ընկրդ գտնուող Աւստրիացիին եթէ իրենց բնակած երկրին արտաքինը ուղղաձիգն ալ տէրութեանը խնայ տրուի ու անոր ուղեւորը հայրենիքը՝ խրկուին:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Գործը տակաւին կատարումը առած չէ, և քանի մը փորձիկ կառավարութեանց զօրութիւններն ալ Բրուսիայ տէրութեան ձեռքը կանչելին օրրատ օրէ. ուստի Աւստրիայ տէրութիւնը՝ այս բանը չը կրնալով քաշել, Պառլիմանի տէրութեանը հետ խորհեցաւ որ ասոր մէկ հնար մը ձարէ, որպէս զի այն փորձիկ կառավարութիւնները չը ակարանան ու Բրուսիայ տէրութիւնն ալ աւելի ազդեցութիւն մը չ'առնայ. և ուղեղ որ Եւրոպայի տէրութիւններն ալ Գերմանիայ գործողը խտնուին. բայց նախ և յուսալ Անգղիոյ տէրութիւնը խնայուց Աւստրիային թէ ինքը Գերմանիայ գործերուն մէջ չը կրնար մտնալ, որովհետեւ ասոր վերջը պայման կամ դաշինք մը չ'ունի:

— Լատուիա երկրին Գերմանիայ կայսերական տէրութեանը Յոսաննէս աւագ գեղքոր՝ սուրբական կերպով հրաժարեցաւ իւր պաշտօնէն:

— Տէրութեան ընդհանուր խաղաղութեանը համար՝ Աւստրիայ ու Բրուսիայ տէրութիւնները միտք ունէին ժողով մը հաստատելու, բայց նոր եկած օրագրիները կը պատմեն թէ այն ժողովոյն վրայոր Բրուսիայ տէրութեանը քան իրենց տէրութեանը անընդունելի եղեր և Աւստրիային. վրան որպէս Գերմանիայ գործողն տակաւին կատարումը մը տրուած չէ:

— Դոյն ժողովոյն անդամաց ընտրութիւնը ամսոյս 18 ին պիտի սկսուի՝ Բրուսիայ տէրութեան Արթորոս ըստած բերդին մէջ:

ԱՄԵՐԻԿԱ. Բոլէ քանի մը տարի յառաջ միացեալ նահանգաց կառավարութիւնը Միքսիկայի հատարակապետութեանը հետ պատերազմելով և պատերազմի ալ երկարելով խել մը ծախքեր ըրաւ, զորոնք՝ մինչև ցարդ կարգադրելու վրայ է. և հիմա ալ հաշիւ ընելով նոյնցաւ որ իւր այս տարուան ծախքը եկամուտէն 20 միլիոն ընելաւ աւելի ընտրով պսակած ըստակին տեղը լեցունելու համար միտք ունի կամ նորէն աւելի հաստատելու և կամ լուծարարութիւններէն փոխ առնելու:

— Գանատա գոտաւոր բնակողներէն խել մը մարդ կուգէին որ նոյն գաւառը՝ Անգղիոյ տէրութեան իշխանութեանէն զատուի ու Ամերիկայի միացեալ նահանգաց կառավարութեանը հաղորդ ըլլայ, և ասոր վրայոր խորհուրդ ալ կրնէին մէջնելին. բայց ասոնց կամայոր զէմ գտնուեցան՝ նոյն գաւառը բնակող Անգղիացիներէն 20,000 հոգի: Բայ ըստը՝ Անգղիոյ տէրութեան ակունքը հաս-

նելուն պէս՝ նոյն գաւառին տեղակալին գիր մը խրկելով հրաման ըրաւ որ Գանատային Ամերիկայի կառավարութեան հաղորդ ըլլալը ուղղը անձանց հետ թոշակաւոր ու աղ-գային զօրաց զօրավարներէն ու միաբաններէ, անոնց ամէնուն ալ անունները գրէ ու տուամարը ինկիլթիւսա խրկէ:

— Ամերիկային գտնուած ատենները Սպանիայէն Փիզարո անուն մէկը խել մը Սպանիայէն հետ առնելով՝ Ամերիկայի հարաւային կողմը գացեր ու Փէրօ ըսված երկիրը գտեր էր, և երկրացուց հետ անուններով նայեր էր որ այն տեղացիները գրեթէ Եւրոպացիներէն աւելի քաղաքակրթութիւն ու հնարագիտութիւն ունին. ուստի հետեւին բարեկամութիւն ընելով և վարպետութիւն բանեցնելով՝ անոնցմէ կուսակից ստացեր էր յամանակ անցնելէն ետեւ պատերազմ պատահելով՝ նոյն երկիրը Սպանիայէն ձեռքը անցաւ, որոնք երկրացուց տունները մտնալով նայեցան որ տուններին ոսկով ու արծաթով լեցուն են, երկրակէ ու պղնձէ ամէն անոթներն ալ ոսկիէ ու արծաթէ շինուած են, սկսեցին ամէն օր անոնցմէ ոսկի ու արծաթ պահանջել, և մինչև անգամ բռնութիւն բանեցնելու: Տեղացիք այն արծաթները իրենց երկրին մէկ կողմը գտնուած փութով անուն տեղէն, և ոսկին ալ Լափագի կուտած ոսկեհանքէն կը հանեն եղեր, բայց բանը Սպանիայէն ձեռնկելով՝ մէջերն են երգում ըրեր են որ չ'անցնեն, եթէ իմացունէին, զիրենք բռնի պիտի բանեցունէին հոն: Ս'ընցը խել մը տարի անցնելէն ետեւ՝ Եւրոպացիներէն շատ մարդիկ Ամերիկա փոխադրեցին ու տեղացիներէն յիշեալ արծաթին տեղը սորվեցան, և ոսկին տեղը չէին կրցեր գտնալ. բայց այս օրերս ոսկին տեղն ալ գտեր են, որն որ Գալիֆոռնիա գաւառը գտնուած ոսկեհանքէն աւելի հարուստ է եղեր: Իմա հոն բնակող մարդիկը մէկէն ի մէկ նոյն ոսկեհանքին վրայ ելծալով՝ մեծ փութով կ'աշխատին ոսկի հանելու:

ՉԻԼԱՍՏԱՆ. Ս'էրեալ նաւահանգիստը Բորթուկալի տէրութեանը յատկացեալ ըլլալով, հոն գտնուող Բորթուկալի տեղակալին սպանուելէն յառաջ՝ նոյն նաւահանգիստը երկաթի վրայ կեցող Անգղիացի նաւերուն մէկէն մարդ մը դուրս ելլալով պրտոնն իրեն՝ Բորթուկալից տիրութեանը դէմ բան մը ընելուն, իսկոյն բռներ ու բանտը դրեր էին. հոն նաող Անգղիացի գործակալը նոյն մարդուն ազատութիւնը ուղեւոր առաջարկեր էր որ երկու ժամուն մէջ թող տան զանիկայ, սպա թէ ոչ՝ ըսեր էր որ նաւերէն զօրք դուրս կը հանեմ ու բռնի կառնեմ: Բայց յիշեալ տեղակալը նոյնչափ ժամուն մէջ բանտարկեալը չը յանձնելուն համար՝ գործակալն ալ նաւերէն զօրք դուրս հանելով և բանտին վրայ խրկելով բռնութիւն առեր էր բանտարկեալը, և այն ատենը կողմնակի քանի մը մարդ մեռեր էին. այսու պատճառաւ Բորթուկալի և Անգղիոյ տէրութեան մէջ տեղը գտնութիւն մը ծագեր էր. որուն առաջքը առնելու համար Բորթուկալի ժողովոյն մէջ խել մը խօսակցութիւններ եղան, և Անգղիոյ տէրութեան կողմանէ ալ յատ-

կադէս մէկը խրկուեցաւ. նոյն ժողովոյ, ուր գտնուած զրաթիւնները ու նամակները ծալել չ'իծայր կարգապահեցաւ, բայց եղեւութիւնը տեղէկ մը չը յայտնուեցաւ. նոյն գրութիւններէն և յիշեալ տեղակալն ալ՝ Չիլաստայոց ձեռամբը տրանսպորտ ըլլալուն տեղը ուրիշը ընտրուեր էր. ուստի որոշուեցաւ որ հիմադու ան տեղակալը հոն հասնելէն ետեւ, որպէս թէ իւր իշխանը խել մը քննէ ու անցութիւնը գրով խնայունէ, և բանը ստուգուելէն ետեւ ալ հարկ եղածը ի գործ դրալի:

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆ. Վիշնապ գոտաւոր լեռնակող Շիր Սինէկ ու Շիր թիւր Սինէկը՝ որոնք ամէկ յառաջ Անգղիացուց դէմ պատերազմի լինելու ետեւ իրենց զօրքով անձնատուր ըլլալին յետոյ՝ ազատուեր էին, անցեալները ուրիշ Սէքօի օլէյերուն հետ միաբանելով խառնութիւն մը հանելու միտք ունէին: Բայ լուր միտք. Եւրոպայ եկու, և օրագրիները անգամ ասոր վրայոր գրեցին, բայց Անգղիոյ տէրութեանը չը հաւատաց ան ատենները: Բայ մ'ընդհատեալ նոր եկած օրագրիները կը պատմեն թէ Սէքօիներն այս գիտաւորութիւնը ստոյգ ըլլալով՝ մեծ խառնութիւն մը պիտի հանեն եղեր զկառուելի մէջ, և Վիշնապի նաեւ ուրիշ երկրի բնակիչներն ալ յորդորելու համար գրեր գրեր են, որոնք ձեռք անցնելով բանը յայտնուեցաւ. ուստի Անգղիայի տեղակալ իշխանը խկոյն զօրք խրկելով միանին, յիշեալ Սէքօի պիտի ըլլալնէն ու Լահօս բերել տուաւ՝ զատաստաննին տեղափոխու համար:

— Խառնութիւն հանելու աշխատող Սէքօիներն ալ մէկիկ մէկիկ կը բռնուին ու բանտը կը դուրս. պոնցմէ այս օրերս 60 հոգի ալ բռնուեցան, ու քաղաքին բերդին մէջ բանտարկուեցան: Գալիֆոռնիէն Լահօս խել մը դատաւորներ իրկուեցան՝ յանցաւոր Սէքօիներն դատաստանը տեղափոխու համար. որոնք՝ դատաստաննէն ետքը պսակաւոր պատիժնին պիտի կրեն:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. Տէրութեան պաշտօնեաները փոխուեցան. բայց ոմանք կը հաստատեն թէ նորընտիր պաշտօնեայինը աւ ժամանակեայ են:

— Լիւսիթի կղզին մէջ քանի մը խաղաղան ձեռք ձգերէ այս օրերս՝ այն տեղի շէրէն նայի գործակալը, և իսկոյն բանտը դրեր է՝ հարցուփորձ ընելու. համար՝ Արոնք բտ մեծի մասին Օսմանեան Տէրութեան և քիչ մ'ալ օտար տէրութեանց պահէնէն կը կտրեն եղեր:

— Զուստանի կղզիներուն մէջ տեղաւորաւ անձրեւներ դարով՝ մեծ լիւսանք հասուցեր է յաւերուն:

— Սոալի մէջ ալի հանդ մը գտնուեցաւ այս օրերս, ուսկից՝ փորձի համար քիչ մը բան լեւինա բերին. զոր հմուտ մարդիկ տեղափոխով շատ հաւանցան: Զիշեալ հանքը թէ որ հարուստ է, մեծ շահ կ'ընայ ըլլալ անկէ:

— Բիթլիոյի զինուորական հիւանդանոցին մէջ ամսոյս 13 ին զխաղաղութիւնը հրդեհ պատահեցաւ, և թէպէտ մարմնու համար

խիստ շատ ջանք ըրին, նաև յորդ անձրև տը
երաւ այն օրը, բայց քովին խիստ սաստիկ
փչելուն հիւսնդանային շատ տեղը այդե-
լու, ու միայն քիչ մը տեղը աղատեցաւ:

— Սորային եկած նոսրաններն ու կը պա-
մեն, թէ անցեալ ամսոյն մէկէն մինչեւ վերջը
շարունակ անձրև տեղացեր է հոն, 25-26 ին
քանի մը տեղը անանկ շատ ոնձրև եկեր է
որ Գարսիմէ Քիթի ըստման գիւղը վեց տուն
փրկեցիք է, որուն տակը մնալով 12 հոգի մե-
ւեր են: Քիթի օրօրս ըստած գիւղին մէջ
այ 20 տուն փերը ու երկու մարթ մեռեր է:
Նաև այն կողմերը գտնուած աղաքաները
ու վերջինի պարտեցները բոլորովն աւրուե-
լին ի դատ, խեղ մը ոչխարներ ու այծեր և
անոնց նման անասուններ սլ ջրատոյզ ե-
ղեր են:

— Մնաց ինքնին՝ Սասնէնեայի ազգային
ժողովը բողոքեցաւ, նոյն օրը վեհախառ թա-
ղաւորը հոն գնաց ու ստորական տեսնա-
րանութիւնը ըստ. նորինախ անդամներուն
մեծագոյն մասը տերութեան կուսակից են,
վասն որոյ կը յուսացուի որ ժողովին մէջ
վեճ չը պատահիր: Ժողովը աղբէն կարեւոր
դրոյթի մը պարագած է, այլ անդամներուն
ընտրութեան ատենը օրօրումը մը եղած
ըլլայ կամ չըլլայ կը քննէ:

— Տանիմագայի տերութեան Շէքվիլի ու
Հոյդալի գաւառներուն համար ասիէ յա-
ռաջ Տանիմագայիք ու Գերմանաքիք իրա-
րու հետ սլաւոնագոյնէն ետեւ՝ զինադու-
րենով հաշտութեան պայմաններուն վրայօր
կը խօսէին աստե՛ն մը ի վեր: Հիմա օրադի-
րերը կրօնն որ մինչեւ հիմա եղած խօսակե-
ցութիւններուն ամենն ալ բանի տեղ չը դը-
նելով և անցածը ոնցաւ բանով՝ նորէն խօ-
սակցութեան պիտի սկսին:

— Թոսդանայի մէջ ասիէ յառաջ խառնու-
թիւն մը պատահելով, սոսա՛քը աստե՛ն և
Թոսդանայի պատն օգնելու մտքը՝ Աւստրիոյ
տերութիւնը քիչ մը զօրք խրիւած էր հոն:
Նոր եկած օրադիւրերը կը պատմեն թէ հի-
մա Թոսդանայի երկիրը խառնութեան նշան
անգամ չը կայ, բայց Աւստրիացի զօրքը տու-
կաւին հոն են, և քիչ ատենէն ալ ետ չը պի-
տի բուռնին: Վասն որոյ խառն կըլլայ թէ
Թոսդանայի ու Աւստրիոյ կառավարութիւն-
ները նոյն զօրքը քիչ ատենէն ետ կանչուե-
լու վրայօր մէջէնին պայման մը պիտի կա-
պեն, բայց մինչեւ հիմա աստե՛ն օրօրումը
եղած է: Նաև Թոսդանայի կառավարու-
թիւնը բառակի կողմանէ շատ ներութիւն
ունենալուն՝ միտք ունի Եւրոպայի լուսնայա-
վորներէն քիչ մը ըստակ վախ առնելու:
Բայց այս ալ սահաւին անանկ կը կենայ:

— Երբեքեւոյ գուքը՝ յայտարարութիւն
մը հրատարակել է այս օրերս, որով նե-
րողութիւն կուտայ՝ մինչեւ հիմա պատուա-
տանին տեսնուած կամ տեսնուելու համար
բանտարկուած և կամ փախստական գտնը-
ւած յանցաւորներուն ամենուն ալ, և ատեն-
մէ պուրս կը հանի, այն յանցաւորները, որոնք
կրօնական բաներու խառնութիւն էին և ապրո-
տամբ կառավարութեան ատենը պաշտօնեայ
կամ ժողովոյ անդամ գտնուել էին:

— Նշտիւեան կողմներէն համարուող Հոյ-

էթա կողմին հասարակագիտութեան գահե-
րէցը կոչուելու թեան պատուանոցի տեսնե-
լէն ետեւ, իւր կողմին մէջ ազնուականութի-
ւու իշխանութեան (փրէնցիք) աստիճան-
ներ ալ հաստատել է, որոնք մինչեւ հիմա չը
կային: Նա այս հաստատութիւնը ընելէն ե-
տեւ իւր կուսակիցներէն 66 հոգի ընտրել ու
անոնցմէ վերջին իշխանութեան, և մնացած-
ներուն ալ գերութեան կոմսութեան ու աղ-
նուտիւնութեան աստիճաններ տուել է:

— Քիթիլի Գերայ Սինէկ իշխանը՝ Նիւ-
ղիոյ տերութեանը հետ միաբանութիւն մը
հաստատել կուզէ, և այս բանին համար
Հոյդալի գաւառը Անգղիացի տեղակա-
լին հետ տեսնուելով պիտի խօսակցի: Սոյն
իշխանը իւր կառավարութեան տակը եղած
ճամբ անուն տեղը պիտի երթայ, տեղակալին
ալ հոն պիտի դառնա՝ տեսնուելու համար:
Բայց իշխանը՝ Հոյդալի կառավարու-
թիւններուն ամենէն ալ հարուստ ըլլալուն
մեծ հանգիստով պիտի երթայ հոն, հետը քանի
մը հազար ձիաւոր ու հետեակ մարդիկ ու-
նենալով և խել մ'ալ փաններ սրայաներ ու
ընծայներ տանելով: Իսկ տեղակալը հանդէ-
սով պիտի չերթայ և հետը միայն քանի մը
սպասուոր պիտի տանի:

— Նշտիլի ծովին նաւահանգիստները այս
տարի ոնցեալ տարիներուն ժամանակէն յա-
ռաջ սառեցան և վաճառականներուն ամենն
ալ քաշուցան այն կողմերէն: Վասն որոյ ա-
ռուտութիւնը դադարած է հիմա այն տեղ-
ուանքը:

— Մաճաթի թանի Հայնաւ սոյսրապետը
վեճ ընալով Հրէայնէն տուգանք տու-
նել ուզել էր՝ անոնց յանցանքը փոխարէն
պատիժ համարելով, և վճարելու ներութիւն
չը կրելուն համար քիչ մը պայմանաժամ ու-
րոյնէն ետեւ՝ խել մը վերադարձաւ քրէր էր
նոյն պայմանաժամին վրայ: Բայց սոսա՛քը
ցաւ: Երբեքեւոյ չը կրնան պիտի վճարել
նոյնքան տուգանքը: Ուստի սպարապետը
պատուէր խրիւր է ուրիշ քաղաքներու Հրէ-
այներուն որ իրենց ազգակիցներուն ըստա-
կով օգնեն: Սակայն վերադարձել ու թմբու-
վար քաղաքները բնակող Հրէայնէրը այս
պատուէրէն աղատ են, պատճառն իրենց
պարսը եղած տուգանքը տակաւին չեն վը-
ճարում:

— Պատի կառավարութեան երկիրը խառ-
նութեան պատճառ եղողներուն գաղտնա-
նք տեսնուելէն ետեւ՝ թեթեւ յանցանք ու-
նեցողներուն համար վճիռ եղել էր որ եր-
կու տարի բանտը կենան, և մեծ յանցանք
ունեցողներուն համար ալ ծանր պատիժներ
որոշուել էր: Բայց հիմա մեծ դուրսը հրաման
հանել է որ երկու տարի բանտը կենալու
դատապարտուող անձանց յանցանքը ներո-
ղութիւն պիտի: Իսկ ծանր յանցանք ունե-
ցողները այս ներողութենէն մասն չունենան:

— Նշտիւեանը Պարսիսի մէկ իւր օգա-
պարիկ գնալով Մարսիլեայն իրաւով ու
Ալքեանց թեմերուն վրայէն անցնելով՝ Սա-
տիկեայի տերութեան միջոցաւ պարսը
էր վեց ժամու մէջ, որ 150 ժամու ըստի հե-
ռաւորութիւն ունի: Սոյն Պարսիսի մէջ
քրէս Պարսիսիս դոյրք է և անկէ ալ օգա-
պարիկ գնալով ճանաչող երեք է, բայց ուր
իշխան տակաւին իմացուած է, և միջոցն ու

18 որ անցեր է: Վասն որոյ ոմանք կարծիք
կրնեն թէ Գամուրիին և կամ ուրիշ Պարսի-
սիներուն ալ, այս ալ իւր արհեստին զոհ ե-
ղած ըլլայ:

— Նշտիւեանը վաճառականի նաւ մը Մե-
տիւեան կողմներուն կարգը գտնուած Գու-
պա անուն կողմէն ինկիլթիստա գալու հա-
մար ճանաչող եղալով, ճանապարհին իրաւ
սատիկ միջկի մը բռնուելու ու խորտակուելու
էր, միջը գտնուող 40 նաւորին հինգը խեղ-
գուել էին: Ու 35 ը լիցուած անուն ամույն
կողմն ելել էին, որ նաւուն խորտակուած
տեղին մտէր: Ստե՛ք քանի մը օր ծովէն քրէն
ժրէս և ուրիշ ծովային կենդանիներ հոնե-
լով կերեր են: Բայց ետքը անկիւս ալ չը կըր-
նալով գտնուլ անտէր մնացեր են, անոնցմէ
մէկ քանին անտէրութենէն մեռեր են: Այ-
նուհետեւ վիճակ ձգելով՝ վիճակը որի ելել
է նեւ, զանկիւս մեռուցելու ու միւր կերակու-
րելու են: Մասնով մինչեւ 20 օր նոյն կողմն
կենտրն ետեւ մէկիկ մէկիկ ամենն ուլ սպան-
նուել են բայց ի մէկ հոգիէն, որ տրամու-
թիւնը պատելով՝ զինքը յուսահատեալ ուր-
աքտելէն ետքը հեռուացող վաճառականի նաւ
մը տեսնալով ու բարձր նշան մը տնկելով
կանգել է նաւը, և այն ալ կղզիին մօտենա-
լով մոկոյի մը խրիւր է հոն, որով մարդը նա-
ւը դալով ու քանի մը օր քիչ քիչ կերակու-
ուտելով՝ սկսել է ուրի տեսուլ: Եւ նոյն նա-
ւով եկեր է ինկիլթիստա:

— Հոյէթա կողմին հասարակագիտութեան գա-
հերէցը որ մօտեալ կոչուելու թեան պատուա-
նուէր առաւ, անոր հիմնադրուած դրօշմալ
բառակիցը (օրքէնքը) անունին՝ Նաւու-
թիս Գոնոթարթին բառակներուն նման ըլլա-
լով՝ վրան իւր պատկերը կօծուած է: Կոնց
մէ խել մը բոն Պարիզ բերին այս օրերս:

— Նշտիլի գաւառի եղած Օրան քաղաքը
ուր 18000 բնակիչ կայ, Եւթոս պատահելէ
անանկ սատիկ օր քիչ ատենի մէջ բնակչոյ
կէր պոնիւն 9000 ը գոհ ելել է այս օրերս:

— Մեթաղիլի մեծ կղզիին թաղուհին
մեռել է այս օրերս, և անոր մեռնելով՝ Անգ-
ղիոյ տերութեան ու Մեթաղիլիոյ կառա-
վարութեան մէջ տեղը եղած գժտութիւնը
վերցեր է:

— Հերաթի իշխան Տոթ Մեհմետ խանը
այս օրերս Բեաթիւլ քաղաքը գնալով՝ Էթի-
ղանիսթանի իշխան գաւառի Տոթ Մեհմետ
խանին հետ տեսնուել է: Եւ ասոնց իրարու
հետ տեսնութիւն բնկէն կ'երթի որ պատե-
րողքի վրայօր մէջէնին միաբանութիւն մը
հաստատել կուզեն:

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ

Ղալաթեայ սաբա Լուստուրիէ եկեղեցւոյ
դիմացը մէկ միւլք աստ մը կայ ծախս: Կոնցին
չնտ անքին տեղը 130 արշն է և մէկ դուարձա-
լի պարտեզ մը ունի 270 արշն: Ընդ ամենը 400
արշն: Երեք խոթ է: Կոնցին հորկաւորեալ բաներու
մը վեց օտաւնի, մէկ քեշիկով և մէկ սեթիկ սու-
փայով: մէկ քեշիկով մախանի մը, եւսիս, հոր և մէկ
սառնիճ մը ունի: Աստե՛ն կամեցող՝ Ղալաթիոյ
փրկչան վարժարանին վարժապետ սրտն Եաղու-
պին հետ պիտի խօսի:

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՊՕԼԻՍԻ ԱՐԱՊԵԱՆ ԱՊՈԴՉԵՆՑԻՈՅ